

מלוך יקירין ויהודשים נפלאים מלוך
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵיאָה חֻזְרָא

חֻזְרָא דְאִזְרֵי־תָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

נגעי חברו ללמד על נגעי עצמו

שאלוהו תלמידיו מדוע אינו עוסק בגמרא הלא שנינו בדוד המלך ע"ה שביקש מהקב"ה שתיחשב אמירת התהלים כלימוד נגעים ואהלות, אם כן מוכח שהחשוב יותר הוא לעסוק בלימוד נגעים ואהלות ואילו תהלים יחשבו כמותם. ענה להם היהודי הקדוש, אמת שהעסק בנגעים ואהלות חשוב עד למאוד, אך כבר אמרו 'כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו', ובשביל שיוכל לראות את נגעי עצמו יש לו לומר תהלים שאז יאורו עיניו לראות נגעי עצמו ובכך יהיה בבחינת 'סור מרע', שכשאר רואה את נגעי עצמו מתבייש ושב בתשובה שלמה. לאחר מכן ישפיעו עליו שיוכל להיות 'אהלות' בבחינת 'אוהל שיכן באדם' (תהלים עח ט), שתשרה בו השכינה ויהיה מרכבה לבחינת 'עשה טוב'.

האחים הקדושים הבינו שכל חטא הנראה אצל האחר רומז לנגעי עצמו
כיוצא בזה מסופר על רבותינו הקדושים **רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה** ואחיו **רבי זושא מאניפולי ע"ה**, שערכו גלות והיו עוברים מכפר לכפר ועושים תיקונים גדולים בנגלה ובנסתר, וכאשר היה בעל האכסניה קם לומר תיקון חצות היה שומע את רבי זושא מתוודה בפני אחיו רבי אלימלך על עוונותיו של בעל הבית כאילו והוא עצמו עשה אותם, ואחיו עונה לעומתו כי אכן חטא גדול חטא ויש לו לשוב מדרכיו וחיה, והיה מורה בפניו דרך תשובה ותיקון על חטאיו, מששמע מזאת בעל הבית נזעק ותעל שוועתו על גודל ריחוקו ועל רעתם הגדולה של מעשיו, כי הבין שברוח הקודש דיברו אורחיו הנעלים, ובעצם הן הם חטאיו ויש לו לשוב עליהם בתשובה שלימה, והיה מבקש מהאחים הקדושים שהיות ואף הוא חטא בכך וכך רוצה לרעת מהי דרך התשובה שיורוהו צדיקי אמת אלו.

וביארנו בזה, כי האחים הקדושים הבינו, כי אם הם רואים חטאים אלו באדם אחר ברי הוא שזה מסיבתם, שלא עבדו את ה' מספיק כראוי בדרגתם ובגרותם נכשל בעל האכסניה. ומיד כשקיבלו על עצמם דרך תשובה היה מתעורר במארחם הרורתי תשובה ותיכף קיים מודה ועוזב ירוחם.

ובזה יתבאר הפסוק (תהלים לט ט) 'מכל פשעי הצילני חרפת נבל אל תשימני', על ידי שאזכה להינצל מכל פשע ממילא לא אראה שום דבר חרפה אפילו אצל נבל, כי הנקי מכל דבר פשע אין מזמנים לו לראות שום דבר עוון באחר.

על כך אמרה תורה **והובא אל הכהן שיש לו לאדם ללכת לכהן שיורנו ולא יסמוך על עצמו**, וכמו שביארוהו חז"ל במשנתנו ואמרו 'כל הנגעים אדם רואה חוץ' - כל נגע וחיסרון שאדם רואה אצל חברו, 'מנגעי עצמו' - אות וסימן שמעוררים אותו מן השמים לפשפש במעשיו לראות נגע זה עצמו אצלו, כי בידוע שאם היה מתקן עצמו לא היה מגיע חברו לידי כך.

דרך הצדיקים לפשפש בנגעי עצמם
על היהודי הקדוש **רבי יעקב יצחק מפרשיסחא ע"ה** מסופר, שהיה אומר תהלים קודם התפילה,

זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא אל הכהן (יד ב).

שנו חכמינו במשנה (נגעים פ"ב מ"ה): כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו. ולמדו מן המקרא הזה דכתיב 'והובא אל הכהן' שמשמעו שיובא לפני כהן אחר ולא הוא עצמו.

ידועים דברי **הבעל שם טוב ע"ה** שאדם הרואה איזה דבר חטא אצל זולתו, בין ביחיד בין בציבור, הרי זה כאילו התבונן במראה וראה בה את חסרונות עצמו, כי האדם קרוב אצל עצמו ואינו רואה את מומיו שלו, ולפיכך הזמינו לו מן השמים לראות את החיסרון בחברו כדי שיתן דעתו לפשפש במעשיו ולהיטיב דרכיו, ואילו היה נקי מכל רע לא היו מזמנים לו מן השמים לראות או לשמוע שום דבר רע, ורק מחמת שהוא לקוי באותו ענין עוררו אותו לפשפש במעשיו.

מִילְתָּא דְפְלִיאָה

לכל אחד בעולם תפקיד מיוחד שרק הוא יכול לעשותו

לכל אחד ישנה את העבודה המוטלת עליו, ומיום שנברא העולם אין דומה לחברו ואין דעת אדם דומה לדעת אדם אחר. וכמו שהביאו בגמרא (יומא לח.) את אמרתו של בן עזאי: 'בשמך יקראוך, ובמקומך יושיבוך, ומשלך יתנו לך'. אין אדם נוגע במוכן לחבירו, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא! ויש לפרש, שהוא על דרך האמורה בזית (פאה פ"ז מ"א) שניכר בשמו במעשיו ובקומתו, כך יש לו לדעת כי לכל אחד יש את השם הייחודי שלו וכן את המעשים המיוחדים רק לו ויכולים לצאת לפועל רק כשהוא עושה אותם, ומשכך ניכר גם מקומו כי כל אחד תורם בדרכו הוא להצלחת עבודת המלך יתברך שמו ויתעלה.

ואינו משל בעלמא, אלא כך ברא הקב"ה את עולמו שמאחר וכל כוונת הבריאה לכבודו יתברך, 'לכן מיום ברא אלקים אדם עד סוף כל הדורות אין לך יום שוה לחבירו ואין לך שעה ורגע נעשה שווה לחברו, בענין הנהגת כל העולמות מרום העליון עד סוף המדרגה השפל, ומעולם לא היה ולא יהיה מששת ימי בראשית עד סוף, שום שני רגעים שווין ושני בני אדם שווין, שאם כן השני למה' (פרי הארץ וישב ד"ה אמרו רבותינו). וכך מובא מהאר"י הקדוש (עץ חיים שער ג' פ"ב): 'שאין לך יום שדומה לחבירו ואין צדיק דומה לחבירו ואין בריה דומה לחבירתה וכל הנבראים כולם לצורך גבוה וכו' לכן היה צריך באלו העולמות טוב ורע ובינוני ובכל אחד מינים לאין קץ'.

שבת הגדול

ראשית אומתנו במסירות נפש

בעיניהם להיפטר ממנה, והיו מוכנים למסור נפשם על כל אחת ממצוות התורה, ואפילו מצוה קלה שאין אנו מחויבים למסור נפשתינו עליה, היו האבות מוכנים בכל עת למסור נפשם בעדה אחר שזה כל חיותם בעולם. [שקודם התורה מי שהיה עובד ה' היה רק במסירת נפש בפועל ממש, ולכן לא היה קיום, רק כשנתן הקדוש ברוך הוא לנו התורה ומצות הם דרכים שיכולין להיות עובד ה' בחיים בעולם הזה, וזה הרבותא שכתוב בתורה אשר יוכל האדם לעשות אותם 'וחי בהם' (שפת אמת פר' תולדות תרמח ד"ה במדרש לבית)].

עבד ה' האמיתי נפטר מכל צרותיו

כאשר מקבל על עצמו עבדות שלימה כדרך אבותינו הקדושים הרי שזוכה להסיר מעליו מוטות עול הגלות. שכך אומרים בהלל (תהלים קטז טז) 'אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי'. ויש לפרש, כי לעתים באים על האדם מיני יסורים בכדי לעורר אותו לעבודת ה', ואם האדם מתעורר מעצמו לעבודתו יתברך שוב אין צורך להביא עליו יסורים. ועל פי זה יתבאר לשון הכתוב 'אני עבדך בן אמתך', כי העבדים נחלקים לשני מינים, יש עבד שזה מקרוב הובא אל בית אדוניו ובכל שעה הוא מטכס עצה איך להימלט לחופשי. מאידך יש עבד שנולד לאימו שאף היא שפחה בבית האדון, וכיון שהוא בן שפחה ומשפחתו משפחת עבדים אינו חפץ כלל לצאת לחורין ובכל אשר יפנה שם עבד עליו.

בכך מבואר לשון הפסוק: מאחר ואני 'בן אמתך' כעבד בן עבדים אין בליבי שום מחשבה לפרוק מעלי עול העבדות, ואם כן 'פתחת למוסרי' כי אין עוד צורך לאסור ולקשור אותי במוסרות, וגם בלעדיהם לא אבקש להשתמט מעול עבודתו יתברך.

הטבע, והוא דרך התורה שניתן לבני ישראל בכח מעשה האבות, שהוא הנהגה שלמעלה מן הטבע שנק' אש דת שהמשיך משה רבנו ע"ה הנהגה חדשה לבני, ולכן עתה הוא חיוב מצות עשה לכל איש מישראל למסור נפשו על ג' עבירות כמו שכתוב 'ונקדשתי' כו', וכל זה על ידי מעשה האבות, מה שמקודם לא היה נמצא כח זה בעולם].

מצות פסח שקולה כתר"ג מצוות

וזוהי חשיבותו של קרבן פסח, כי מצות הפסח כוללת בתוכה את כל מצוות התורה, מאחר שבה הכניעו את כוח עבודה זרה של מצרים [כמאמרם ז"ל (שמות רבה טז ב) 'משכו וקחו לכם' (שמות יב כא), כלומר משכו ידיכם מעבודת כוכבים, וקחו לכם צאן ושחטו אלהיהם של מצרים ועשו הפסח. והיינו כי עבודתם של מצריים היתה לטלה ובני ישראל שחטו אותו לנגד המצרים במסירות נפש], ומכוחה נכנסו בקבלת עול תרי"ג מצוות. רמז לדבר כי 'פסח' במילואו - פ"ה סמ"ך ח"ת עולה במספר תרי"ג, לרמז שכולל כל תרי"ג מצוות*, וזהו גם הרמז בדברי חז"ל (זבחים פ"ה מ"ח) הפסח אינו נאכל אלא למנוייו, שיש למנות את ה'פסח' במילוי אותיותיו כדי לעמוד על סודו המכוון כנגד תרי"ג מצוות.

לפיכך כל הירא וחרד מה' יתברך וחפץ לעבדו עבודה תמה ונקיה בלב שלם ובנפש חפצה כעבד נאמן לפני אדונו וכבן המשרת לפני אביו, הרי הוא מקיים את כל מצוות ה' במסירות נפש כפי הטבע בנפש כל יהודי, וזהו הלימוד מהאבות הקדושים אשר היו מקיימים כל מצוות תורה אפילו שלא הצטוו עליהם (ראה יומא כח, ב), ובנבואתם זכו להשיג כל התורה ומצוותיה בעמל וביגיעה, ואף מצוה לא הייתה קלה

סימן לבנים נתקיים כבר בארץ מצרים, שמסרו בני ישראל נפשם בלקיחת קרבן פסח שהוא יראתם של מצרים כדאיתא בטור (או"ח סי' תל): שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול, והטעם לפי שנעשה בו נס גדול, שפסח מצרים מקחו בעשור [וכו'] ולקחו להם כל אחד שה לפסחו וקשר אותו בכרעי מטתו, ושאלום המצריים למה זה לכם והשיבו לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו, והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלהיהן ולא היו רשאים לומר להם דבר, ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול.

והרי הכתוב מעיד ואומר (ירמיה ב ב) 'זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', שלא אמרו היאך נצא למדבר בלא צידה אלא האמינו בה' והלכו אחר דברו [מגיד שבחן של ישראל, שלא אמרו היאך נצא למדבר בלא צדה אלא האמינו והלכו, הוא שמפורש בקבלה 'זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', ומה שגר מפורש אחריו 'קודש ישראל לה' וגו' (רש"י שמות יב לט)], וכן היתה הליכתם במדבר הגדול והנורא ארבעים שנה, וגם בכניסתם לארץ לא הרהרו כיצד יתגברו על כל המלכים והאומות ששכנו שם, וכל כוחם היה מירושת האבות הקדושים שתהיה כל הנהגתם למעלה מדרך הטבע, כי הבא לעבוד את ה' יתברך ולקיים את התורה אין לו דרך אחרת, אם לא במסירות נפש שלא על פי חוקי הטבע.

[וראה בשפת אמת (נח תרמ"ד ד"ה איתא נח): אברהם אבינו ע"ה היה חסיד לפני משורת הדין, והוא בכח מסירת נפש שמסר עצמו בעבור קדושת שמו יתברך, אם כן בחר לו דרך למעלה מן

א. פנים יפות (פר' בא יג ח), ובוזו פירש שם את האמור בהגדה של פסח, שהבן הרשע שהפקיע עצמו ממצוות הפסח הרי כופר בעיקר והוציא עצמו מן הכלל, ופירש הדברים שהוציא עצמו ממצוות הפסח שהיא כוללת כל המצוות ולכן הוא ככופר בעיקר. וראה עוד שם (פר' תולדות כו ח) שפירש על פי זה דברי יצחק אבינו 'ואוכל מכל', כי הגדי שהביא לפני יעקב אבינו היה כנגד קרבן פסח (פרקי דר"א פ"ב), וזהו 'ואוכל מכל' שהיה נכלל באכילתו כלל תרי"ג מצוות.

מים שלנו - ביטול ודביקות לצדיקים

מצד עצמם לעלות לגבוה, אבל אם הם מתבטלים לצדיקים זוכים להתעלות יחד עמם לריח ניחוח [תפארת שלמה (פר' צו ד"ה כל זכר)]. וזהו הרמז בדברי חז"ל (זבחים פה:): הפגול והנותר והטמא שהעלן לגבי המזבח פקע איסור מהן, הפגול והנותר והטמא רמז על בני"ש שנמצא בהם פסול ואינם ראויים להיקרב על המזבח, ומכל מקום אם עלו על המזבח לא ירדו, כי המזבח הוא רמז על הצדיק, ואם כבר עלו יחד עמו זכו להתעלות ושוב לא ירדו (תפארת שלמה פר' פנחס ד"ה בזבחים)].

אמונה בדברי חכמים הנלמדת מבני פפוניא

ועיקר הביטול לצדיקים הוא האמונה בהם ובדבריהם, וגם אם אין דבריהם מובנים לשומע אותם, צריך האדם לכפות עצמו להקשיב לדבריהם ולנהוג על פיהם כשור לעול וכחמור למשא. וזהו הלימוד הגדול שלימדונו חז"ל הקדושים בדבריהם, שהיה רב מתנא מצווה לבני פפוניא להשתמש ללישת המצות במים שלנו, ולא הבינו השומעים כוונתו ובאו אליו כולם עם כדים לקבל בהם את מימיו שלו, והסביר להם רב מתנא שכוונתו היא למים שלנו לינת לילה. הקשה הגאון בעל חוות דעת ע"ה באחת מדרשותיו, יש להתבונן, לשם מה ספרה הגמרא את טעותם של בני פפוניא, ואיזה לימוד ותועלת אפשר לקבל מסיפור זה.

וביאר, שלימוד גדול טמון במעשה זה, עד כמה גדולה היתה אמונתם התמימה של בני פפוניא, וגם כששמעו מרבם דבר כה תמוה שהמים שלו הם לבדם ראויים ללישת המצות, בכל זאת לא הרהרו אחר דבריו, וקבלו את הדברים כפשוטם ובאו לפניו שיתן להם את מימיו ללוש בהם מצות, ואף שיכלו להבין שכוונתו למים שלנו לינת לילה, מכל מקום רצו לצאת גם ידי הספק שמא נכלל בדבריו גם מעלת מימיו שלו, ולא הרהרו אחריו אלא החמירו על עצמם גם בענין זה לבקש ממנו את מימיו שלו. ומכאן הלימוד להאמין באמונה פשוטה ותמימה בדברי חכמים בלי שום הרהור ובזה יוכל לקבל מהם אורחות חיים.

דברים בטלים וכל דיבוריהם הם כדי לרומם בהם את האדם המדבר עימם.

גם התלמידים מסייעים לרבם בעבודתו

וכמו שהתלמידים מקבלים סיוע מקרבתם לצדיק, כך גם הצדיק יש לו סיוע מחמת דבקות תלמידיו בו, וכפי התקשרות התלמידים ברבם כך הוא מוסיף עוז ותעצומות בעבודת ה', וכמו המעשה המפורסם אצל הבעל שם טוב ע"ה שהיה דרכו להאריך בתפילתו והיו תלמידיו ממתנינים עד שיסיים מרוב אריכות התפילה, והתחמקו בשקט מבית המדרש כדי להשיב נפשם בטעימה קלה, וכשחזרו למקומם מצאו לפליאתם שכבר סיים רבם את התפילה, והסביר להם הבעל שם טוב שהתקשרות התלמידים מסייעת לרבם להתעלות בעבודתו, ועכשיו כשיצאו מבית המדרש אף שלא הרגיש ביציאתם מכל מקום לא היה לו הסיוע מכוחם ונאלץ לקצר בתפילתו, ונמשל הצדיק כמו אדם העולה לראש הסולם ותלמידיו הם כמו השליכות שבסולם, ואם אין התלמידים מתקשרים עם הצדיק אין בכוחו להתעלות על גביהם ולהגיע לרום מעלתו.

בני אדם נמוכים מתעלים בזכות הצדיק

ואפילו בני אדם נמוכים ושפלים יש להם עליה על ידי התקשרותם עם הצדיק, וכמו שמוצאים בדיני הקרבנות שעצמות וגידים של הבהמה אינם ראויים לעלות על גבי המזבח, אבל אם עודם מחוברים לבהמה הרי הם קרבים יחד עם הבהמה [ראה במשנה (זבחים פה:): הצמר שבראשי כבשים, ושער שבזקן תישים, והעצמות והגידים והקרנים והטלפים, בזמן שהם מחוברים יעלו שנאמר (ויקרא א ט) 'והקטיר הכהן את הכל', פירשו לא יעלו שנאמר (דברים יב כז) 'ועשית עולותיך הבשר והדם'], והוא רמז לאנשים נמוכים שאינם ראויים

בגמרא (פסחים מב.) אמרו: אמר רב יהודה, אשה לא תלוש אלא במים שלנו. דרשה רב מתנה בפפוניא. למחר אייתו כולי עלמא חצבייהו ואתו לגביה, ואמרו ליה, הב לן מיא. אמר להו, אנא במיא דביתו אמרי. לא לחינם סיפרו לנו חז"ל סיפור זה הנראה כמליצה. אלא לימוד גדול לימדונו חכמינו ז"ל בדיני מים שלנו שהם תחילת ההכנה של אפיית המצות.

דהנה, הדבקים בצדיק זוכים להתעלות יחד עמו, וגם אנשים פשוטים שלעצמם אין בהם חיות דקדושה, על ידי דביקות בצדיק זוכים להידבק גם כן בקדושה, וכמו שמוצאים במצות הקהל שהמלך קורא בתורה באזני כל העם, ואפילו שכל יחיד ויחיד יכול להסתכל בעצמו בחומש מכל מקום המלך קורא באזני כולם, כדי שישמעו כולם מפיו ויתעוררו בכך לשמור את התורה, כי המלך לבו לב כל העם, ובכוחו לעורר את כל המקשיבים לקולו.

הצדיק מחיה את הדבקים בו

והצדיק דומה לאילן והדבקים בו דומים לענפי אילן, וכמו ענפים יבשים כל זמן חיבורם באילן הם מקבלים ממנו חיות, ויש להם תקוה לשוב ולפרוח ולעשות פרי, ומאידך ענף שהוא פורח ומלבלב אם ייתלש מהאילן יתייבש במהרה ולא יוסיף לעשות פירות, כך גם נשמת ישראל כל עוד שהיא דבקה בצדיק יסוד עולם יש לה ממנו חיות, וביכולתה לשוב ולפרוח ולעשות פרי, ואם ח"ו נפרדה מדבקותה בצדיק לא ירחק היום עד שתהיה כציץ נובל וכחרס נשבר [בשם הרה"ק רבי משה מקוברין זלה"ה].

שיחת חולין של תלמידי חכמים

ובלי כח הצדיקים אי אפשר לבוא לידי שום התעלות והתרוממות, ויש בני אדם שבזכות תורתו ותפילתו של הצדיק הם זוכים להתרומם בעבודת ה', ויש בני אדם שאי אפשר לרוממם בכוח התורה כי אם בכח דיבורי חולין של הצדיק, כמו שנרמז בדברי חז"ל (סוכה כא:): שגם שיחת חולין של תלמיד חכם צריכה לתמוד, ואין בדיבורי החכמים שום

